

**IJTIMOYIY HOLAT VA TA'LIM-TARBIYANING VATANPARVARLIK
XISSIONOTLARINI SHAKLLANISHIDAGI AHAMIYATINI BAHOLASH****Ahmatkulov Umidjon Maxamadjonovich***Farg'ona davlat universiteti harbiy ta'lim fakulteti o'qituvchisi***No'monov Ilhomjon Boxodirjon o'g'li***Farg'ona davlat universiteti harbiy ta'lim fakulteti 4-bosqich talabasi*

Annotatsiya: *ushbu maqolada ijtimoiy holat va ta'lim-tarbiyaning vatanparvarlik xissiyotlarini shakllanishidagi ahamiyatini baholash mavzusida ma'ruza qilingan*

Kalit sozlar: *vatanparvarlik, oliy majlis, jarayon, ehtiyoj, manaviy-ma'rifiy.*

Yoshlarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalash barchamiz uchun o'z dolzarbligi va ahamiyatini hech qachon yo'qotmaydigan masaladir. Ushbu dolzarb masala uzluksiz jarayon bo'lib, u bir-biriga bog'liq siyosiy-huquqiy, ijtimoiy-iqtisodiy, g'oyaviy-mafkuraviy, madaniy-ma'rifiy tadbirlar majmuasidan iborat. Bugungi kunda yoshlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalash ishlari O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi va qonunlari, O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi palatalari qarorlari, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining farmonlari va qarorlari, Vazirlar Mahkamasining qarorlari va farmoyishlari, Qurolli Kuchlarning umumharbiy nizomlari va boshqa qonun hujjatlariga muvofiq olib borilmoqda.

Xususan, "2017–2021 yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha harakatlar strategiyasini "Yoshlarni qo'llab-quvvatlash va aholi salomatligini mustahkamlash yili"da amalga oshirishga oid Davlat dasturi"da "Vatanparvar" tashkiloti bazasida yoshlarni mehnat bozorida ehtiyoj yuqori bo'lgan kasblarga o'qitishda ko'mak berish mas'uliyati yuklatilgan. Shu bilan birgalikda ularning harbiy bilim, ko'nikma va malakalarini oshirishda targ'ibot-tashviqot ishlarini olib borilishi ham aytilgan.

Barchamizga ayyonki, harbiy-vatanparvarlik tarbiyasi umumiy tarbiyaning tarkibiy qismi bo'lib, yoshlarda Vatanni fidokorona himoya qilishga tayyorlik va bunga qodirlikni shakllantirishga yo'naltirilgan. Uning ma'naviy-ma'rifiy va nazariy asosi Vatanni himoya qilish to'g'risidagi zamonaviy tegishli ilm-fan sohalarining xulosalari, xalqimizning Vatan va uni himoya qilish haqidagi tarixiy va zamonaviy amaliy tajribasi, ilmiy merosi hamda mazkur masala bilan bog'liq umuminsoniy qadriyatlar va zamonaviy talablar hisoblanadi.

Yoshlarda mafkuraviy immunitetni kuchaytirish, ularni turli yot g'oya va tahdidlardan asrash, o'z mustaqil fikriga ega, irodali, fidoyi va vatanparavr insonlar etib tarbiyalash eng asosiy maqsadlardan biriga aylanmog'i lozim. O'zbekiston Respublikasi Oliy Bosh qo'mondoni Shavkat Mirziyoev ta'kidlanganidek, "tarbiya va ta'limni bir-biridan alohida ajratib bo'lmaydi, bu ikki jarayon o'zaro uyg'un, uzluksiz asosda tashkil etilgandagina odobli, yuksak ma'naviyatli, shu bilan birga, bilimdon, zukko, ruhan va jismonan sog'lom, keng dunyoqarash, tafakkur va zamonaviy kasb-hunar egasi bo'lgan vatanparvar yoshlarni yetishtirib beradi". Jamiyatda vatanparvar va fidoyi insonlar ko'payishi natijasida ma'naviy-ma'rifiy hayotda hamda boshqa jabhalarda tub ijobiy o'zgarishlar yuzaga keladi.

Bugungi kunda mamlakatimizda Yangi O'zbekistonni barpo etishdek ulug' maqsadga erishish yo'lida asosiy tayanchimiz bo'lgan azmu shijoatli yoshlarga e'tibor va g'amxo'rlik ko'rsatish, ularga barcha sohalarda o'z iqtidori va salohiyatini to'liq namoyon etishi uchun zarur sharoit va imkoniyatlar yaratib berish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishi hisoblanadi. Yangi O'zbekistonning Uchinchi Renessans poydevorini mustahkamlash hamda uning tadrijiy rivojlanishga vatanparvar shaxs sifatida hissa qo'shish barcha vatandoshlarimizning ezgu orzu umidlaridan biriga aylanmog'i kerak. Darhaqiqat, "Yangi O'zbekiston - barchamizning ezgu orzumiz, mehnatkash, tinchiliksevar xalqimizning orzusi. Unda xalqimizning azaliy umid-niyatlari, yuksalish sari intilishlari o'ziga xos tarzda aks etmoqda. Uzoq o'tmishdan hozirgi davrgacha milliy tafakkurimiz negizida shakllanib kelgan, turli g'oya va amaliy harakatlarda o'z ifodasini topgan el-yurtimizning orzu-umidlari bugungi kunda Yangi O'zbekiston tushunchasiga jamuljam bo'ldi. Barchamiz jiplashib, tinimsiz o'qib-o'rgansak, ishmizni mukammal va unumli bajarsak, zamonaviy bilimlarni egallab, o'zimizni ayamasdan mehnat qilsak, albatta hayotimiz va jamiyatimiz o'zgaradi" - deydi Prezident Shavkat Mirziyoev.

Istiqbolli rejalar va tub demokratik islohotlar vatanparvarlik tarbiyasini yangicha qarashlar va yondashuvlar asosida olib borishni taqozo etmoqda. Birinchi navbatda, yoshlarning ongu tafakkuri va qalbida vatanparvarlik tuyg'ularni shakllantirish amaliyotini "Yangi O'zbekiston", "Uchinchi Renessans sari", "Armiya va xalq - bir tanu bir jondir", "Bir ziyoli - bir mahallaga ma'naviy homiy", "Har bir nuroniy - besh nafar yoshga murabbiy", "Bir bolaga yetti mahalla - ota-ona", "Jaholatga qarshi ma'rifat, g'oyaga qarshi - g'oya bilan kurashish", "Biz g'ururi, oriyati, ma'naviyati baland xalqmiz", "Yangi O'zbekiston - ma'rifatparvar davlat", "Buyuk sarkardalarimizning jasorati va harbiy merosi", "Ma'rifat va diniy bag'rikenglik", "Millatning dardiga darmon bo'lmoq - chin vazifangizdir", "Inson qadri uchun" tushunchalarning mazmun-mohiyatini tushintirishdan boshlab, milliy g'oya va uning mafkuraviy negizlarini takomillashtirishga ko'proq e'tibor qartomg'imiz lozim. Bugungi kunda yoshlarni ongu tafakkurini ma'rifat asosida shakllantirish va tarbiyalash eng muhim va asosiy vazifalardan biriga aylanmoqda. Darhaqiqat, "Yoshlarning tarbiyasini zamonaviy asosda, ilmiy-texnologik talablarini hisobga olib isloh qilish, takomillashtirish borasida olib borilayotgan ishlar uchun bugungi kun ehtiyojlaridan kelib chiqqan holda ilmiy va ma'naviy asosda shakllantirishni taqozo etmoqda. Tarbiyaga yangicha, tizimli yondashuv, bolalarda tayanch fazilatlarini shakllantirishda oila, maktabgacha ta'lim, umumiy ta'lim, o'rta maxsus kasb-hunar va oliy ta'lim muassasalari, mahallalarning ijtimoy-pedagogik imkoniyatlarini to'liq yuzaga chiqarish va ular orasida ilmiy-metodik uzviylikni yangi darajada ko'tarish darkor".

Jamiyatdagi barqarorlikni mustahkamlash va davlatning puxta xavfsizligini ta'minlash O'zbekiston uchun hayotiy zarurdir. Shularni nazarda tutib, O'zbekiston Respublikasi mustaqil davlat va xalqaro munosabatlarning sub'ekti sifatida o'zining mudofaa siyosatini barcha mamlakatlarning tinch-totuv yashashi, boshqa davlatlarning ichki ishlariga aralashmaslik, ularning mustaqilligini, shuningdek, davlatlararo tarkib topgan chegaralarning buzilmasligi va o'zgarimasligini hurmat qilish printsiplariga asoslaydi. Ushbu printsiplardan kelib chiqib, Yangi O'zbekiston Uchinchi Renessans davrida O'zbekiston mudofaasiga ko'maklashuvchi "Vatanparvar" tashkiloti ko'magida yoshlarni milliy g'oya va Vatanga sadoqat ruhida tarbiyalashda hamda ularning qalbi va ongiga Vatan himoyasi sharafli va

muqaddas burch ekanini chuqur singdirishda, milliy armiyamizning qudrati va salohiyatiga bo'lgan ishonchini kuchaytirishda, turli ichki va tashqi tahdidlarga qarshi mafkuraviy immunitetni shakllantirishda salmoqli ishlarni bajarishga erishadi, degan umiddamiz.

O'zbekiston Respublikasi Oliy Bosh qo'mondoni Shavkat Mirziyoevning ta'kidlanganidek, “Bugungi kunda bizning harbiylarimiz o'zlarining poofessional tayyorgarlik darajasi bo'yicha jahondagi yetakchi mamlakatlar armiyalarining harbiy xizmatchilaridan aslo qolishmasligini so'zda emas, amalda isbotlamoqda. Xalqaro harbiy o'quv musobaqalarida, armiyalar o'rtasidagi va sport bellashuvlarida O'zbekiston vakillari o'zlarining mahorati, ruhan baqquvvatligi, g'alabaga bo'lgan irodasini namoyon etmoqda, buyuk ajdodlarimizning munosib vorislari ekanliklarini yaqqol ko'rsatmoqda. Hech shubhasiz, bularning barchasi butun O'zbekiston xalqida, ayniqsa, yoshlarimizda milliy armiyamiz bilan faxrlanish tuyg'usini, Vatan himoyachisidek sharafli kasbga hurmat-ehtirom hissini uyg'otmoqda”.

Harbiy-vatanparvarlik tarbiyasi umumiy ta'lim-tarbiyaning tarkibiy qismi hisoblanadi. Harbiy-vatanparvarlik tarbiyasining asosi vatanparvarlik tarbiyasidir. Shunga ko'ra, harbiy-vatanparvarlik tarbiyasi har bir fuqaroning va o'sib kelayotgan yoki avlodning eng kichik yoshlik davrlaridan boshlab o'zlashtirib boradigan barcha ta'lim-tarbiyasi, bilimi, e'tiqodi, dunyoqarashining ajralmas qismi bo'lgan vatanparvarlik tarbiyasiga asoslanadi. Vatanparvarlik tarbiyasi tushunchasi harbiy-vatanparvarlik tarbiyasi va ta'limi tushunchalariga nisbatdan kengroq ma'noni bildiradi. Yuqorida aytgannimizdek, vatanparvarlik tarbiyasi va ta'limi har bir insonning tug'ilgan kundan boshlab, umrining oxirigacha davom etadi. “Vatan” arabcha so'z bo'lib, o'zbek tilida tug'ilib o'sgan joy, yurt, maskan ma'nolarini anglatadi. Ushbu so'zga “lik”, “chilik”, “dosh”, “goh”, “ning” qo'shimchalari hamda “parvar”, “sevar”, “do'st”, “furus”, “gado” so'zlar qo'shilgandan “vatangado”, “vatandoshlik”, “vatangoh”, “vatandosh”, “vatandoshchilik”, “vatando'st”, “vatando'stlik”, “vatanjudolik”, “vatanparvar”, “vatanparvarlik”, “vatanparvarchasiga”, “vatansevar”, “vatansevarlik”, “vatansiz”, “vatansizlik”, “vatanfurus”, “vatanfuruslik” ko'rinishda turli xil lug'aviy-leksik ma'nolarni ifodalaydi. O'zakdosh so'zlar stilistik va emotsional-eksperssivligiga ko'ra ikki guruhga bo'linadi. Birinchi guruh ijobiy va ikkinchi guruh so'zlar esa salbiy ma'noni ifodalaydi. Dono xalqimiz bejiz aytmagan “Vataning tinch – sen tinch”, “Ona yurtning – olting beshiging”, “Ona yurtning omon bo'lsa, rangi-ro'ying somon bo'lmas”, “El g'amini bilgan elda doston”, “Vatan gadosi – kafan gadosi”, “Vatansiz inson – kuysiz bulbul”, “Kishi yurtida shoh bo'lguncha o'z elingda cho'pon bo'l”.

Yoshlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalash – bu millati, tili va kasbidan qat'i nazar, yoshlarda Vatanga sadoqat tuyg'usini shakllantirish, ularni o'z fuqarolik burchi va konstitutsion majburiyatlarini bajarishga, jamiyat va davlat manfaatlarini himoya qilishga qodir shaxslar etib tarbiyalashga yo'naltirilgan davlat organlari, jamoat birlashmalari va boshqa tashkilotlarining ko'p bosqichli, tizimli, maqsadli va muvofiqlashtirilgan faoliyatidir. “Yoshlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalash kontsepsiyasida” harbiy-vatanparvarlikning bosqichlari va yo'nalishlari aniq va ravshan bayon etilgan. Shunga ko'ra, harbiy-vatanparvarlik tarbiyasi va ta'limi o'zaro uyg'un tarzda quyidagi to'rt bosqichda amalga oshiriladi:

Birinchi bosqich (3–7 yoshdagilar) atrofidagi olam, Vatan haqida dastlabki tasavvurlar paydo bo'ladigan bosqich hisoblanib, unda oila va maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalarga turli she'rlar, kuy va qo'shiqlar o'rgatish, mul'afil'm va turli o'yinlar namoyish etish, rasmlar chizish orqali dunyoni anglash, davlat ramzlari (bayroq, gerb, madhiya) bilan tanishish asosida ularda ona-yurtga muhabbatni shakllantirishni o'z ichiga oladi.

Ikkinchi bosqichda (7–16 yoshdagilar) o'quvchilarning Vatanga muhabbati va sadoqatini mustahkamlash, ona-yurt oldidagi farzandlik burchini yuksak mas'uliyat bilan bajarish, ularda Qurolli Kuchlarimizga bo'lgan ijobiy fikrlarni yanada kengaytirish, harbiy xizmat nufuzini ko'tarish, yoshlarning jismonan sog'lom, ma'naviy yetuk, keng dunyoqarashli, mustaqil fikr yuritadigan barkamol inson sifatida shakllantirish kabi ezgu ishlarga da'vat etiladi.

Uchinchi bosqichda (16 – 18 yoshdagilar) yoshlarda Vatanga va uning himoyasi uchun munosib xizmat qilishga ruhan va jismonan tayyorlikni ta'minlashga yo'naltiriladi. Milliy armiyamiz uchun jismonan baquvvat va ma'nan yetuk yoshlar zarurligi, harbiy xizmatning ahamiyati, Qurolli Kuchlarda olib borilayotgan islohotlar haqida batafsil ma'lumot beriladi.

To'rtinchi bosqich (18–30 yoshdagilar) yoshlarning jismoniy va ma'naviy qobiliyati, yetakchilik ko'nikmalari va intellektual salohiyati, umumiy va professional malakasini oshirish, ularni o'z ustida muntazam ishlash, sog'lom hayot kechirishga undash va shunga erishishni nazarda tutadi.

Ta'kidlash joiz, Oliy Majlis Qonunchilik palatasi Mudofaa va xavfsizlik masalalari qo'mitasi tashabbusi hamda quyi palata buyurtmasi asosida "Ijtimoiy fikr" jamoatchilik fikrini o'rganish markazi tomonidan o'rta ta'lim muassasalarida o'quvchilar bilan chaqiruvga qadar boshlang'ich tayyorgarlik fani bo'yicha mashg'ulotlar samaradorligini hamda chaqiruv yoshidagi fuqarolarning tayyorgarlik darajasini baholash yuzasidan 2192 nafar yoshlar orasida sotsiologik tadqiqotlar o'tkazildi.

Shuningdek, mutasaddi vazirlik va idoralar vakillaridan iborat Ishchi guruhi Toshkent shahri, Buxoro, Surxondaryo va Toshkent viloyatlaridagi umumiy o'rta ta'lim maktablari chaqiruvga qadar boshlang'ich tayyorgarlik fani o'qitilishi va yoshlarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalash sohasida olib borilgan ishlarni joyiga chiqqan holda nazorat-tahlil tartibda o'rganishdi. O'rganish natijalari bo'yicha Mudofaa va Xalq ta'limi vazirliklari mas'ul rahbarlari, soha mutaxassislari, O'zbekiston mudofaasiga ko'maklashuvchi "Vatanparvar" tashkiloti a'zolari hamda OAV vakillari ishtirokida kengaytirilgan majlis o'tkazilib, unda sohada uchrayotgan muammolar va o'z yechimini kutayotgan masalalar atroflicha muhokama etilib, qo'mita tomonidan tegishli qaror qabul qilindi.

Xalq ta'limi vazirligining ma'lumotlariga ko'ra, hozirgi kunda yurtimizdagi 9 896 ta umumiy o'rta ta'lim maktablarda yuqori sinflardagi o'quvchi-yoshlarga chaqiruvga qadar boshlang'ich tayyorgarlik fani 9670 nafar o'qituvchilar tomonidan o'qitilmoqda. Bugungi kunda, xususan, Yangi O'zbekistonning Uchinchi Renessans davrida respublika miqyosidagi 10-11-sinflari bor bo'lgan 9812 ta maktablarda "Chaqiruvga qadar boshlang'ich tayyorgarlik" fani o'qitilmoqda. Mazkur fan o'zining mazmun-mohiyati bilan yoshlar qalbida vatanparvarlik tuyg'ularini hamda harbiy xizmat o'tashga bo'lgan orzu-havaslarini uyg'otadi.

“Chaqiruvga qadar boshlang'ich tayyorgarlik” o'quv dasturidagi majburiy fan bo'lib, umumiy o'rta ta'lim maktablarida va o'rta maxsus ta'lim muassasalarida chaqiruvga qadar tayyorgarlik o'qituvchilari tomonidan bitirish yili arafasidagi kurslardan yoki sinflardan boshlab o'tiladi. Ushbu fanning har bir mavzusi zamirida vatanparvarlik, o'ziga ishonch, burch, sodiqlik va boshqa ezgu tuyg'ular mujassamlashgan. Ushbu ezgu tuyg'ularni shakllantirishda, xususan, umumiy o'rta ta'lim maktablarida O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 6 noyabrdagi “Ta'lim-tarbiya tizimini yanada takomillashtirishga oid qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida”gi qarori bilan 2021 yil 1 apreldan amaliyotga joriy etilgan ta'lim muassasalarining vatanparvarlik ruhida yoshlarni tayyorlash bo'yicha direktor o'rinbosari-harbiy chaqiriqqacha tayyorgarlik rahbar kadr orqali shakllantirilib kelinmoqda.

“Yoshlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalash Kontseptsiyasi” nafaqat vatanparvarlik tuyg'ulari, balki milliy merosimizning tarixiy ildizlarini o'rganishga hamda tahlil etish, Vatan ozodligi yo'lida qahramonlik ko'rsatgan buyuk ajdodlarimiz va jasur zamondashlarimizning ibratli hayotini keng targ'ib qilishga xizmat qiladi.

Yoshlarning qalbida, ongu tafakkurida harbiy-vatanparvarlik tuyg'ularini shakllantirish uchun, bizning nazarimizda umumiy o'rta ta'lim maktablarida 10-11-sinf o'quvchilari ishtirokida oliy harbiy bilim yurtlariga kirishdagi tanlov shartlarini (tibbiy ko'rik, jismoniy tayyorgarlik, psixologik tayyorgarlik, test sinovlari) mujaasamlashtirgan 3 bosqichli ko'p kurashli harbiy sport musobaqasini o'tkazish bo'yicha qo'shma Nizomini ishlab chiqish lozim. Shunga ko'ra, musobaqaning 10 nafar eng yuqori natijaga erishgan respublika bosqichi g'oliblari o'zi istagan oliy harbiy bilim yurtlariga kvota asosida kirish uchun yo'llanma sohibiga aylandi (O'zbekiston Respublikasi oliy harbiy aviatsiya bilim yurti bundan mustasno). Xuddi shunday, ko'p kurashli harbiy sport musobaqasini 9-sinf o'quvchilari ishtirokida ham o'tkazilib, eng yuqori natijaga erishgan, ya'ni respublika bosqichi g'oliblari o'zi istagan “Temurbeklar maktabi” harbiy akademik litseylariga kvota asosida kirish uchun tegishli yo'llanmaga ega bo'ladi.

Umumiy o'rta ta'lim maktablarining 10-11-sinf o'quvchilari o'rtasida har o'quv yilida “Burgutlar”, “Yosh chegarachi”, “Yosh qutqaruvchi” kabi harbiy sport musobaqalar, 8-9-sinf o'quvchilari bilan “Temurbeklar” harbiy-sport musobaqalari tashkillashtiriladi. Yuqoridagi musobaqalarga 10-12 nafar jamoa a'zosi ishtirok etib, bitta jamoa barcha harbiy sport musobaqaga (ayrim jamoalarda o'zgarish kuzatiladi) qatnashadi, biroq mazkur harbiy sport musobaqalari viloyat bosqichi bilan tugaydi. Ushbu turdagi harbiy sport-musobaqalarining Respublika bosqichi darajasiga olib chiqish hamda respublika va viloyat televideniyesi orqali yuqoridagi yosh o'quvchilarni harbiy-vatanparvarlik tushunchalarini sinovdan o'tkazadigan yangi ko'rsatuv tayyorlashni, ko'rsatuv har xil shartlardan (savol-javoblar, jamoa bo'lib harakatlanish yuzasidan sport topshiriqlari) iborat bo'lib, ushbu ko'rsatuvga chekka-chekka tumanlardagi yoshlarni qatnashishlariga imkon yaratib berilishi va natijalari bo'yicha e'lon qilinish, g'olib jamoalar ommaviy-axborot vositalari orqali rag'batlantirish amaliyotini joriy etish taklifini ilgari suramiz.

Xalq ta'limi vazirligi hamda Mudofaa vazirligi tomonidan markazlashgan holda barcha umumiy o'rta ta'lim maktablarini chaqiruvga qadar boshlang'ich tayyorgarlik fani o'quv-

moddiy bazasi (plakatlar, kitoblar, tibbiyot anjomlari va boshqalar) tizimidagi umumta'lim maktablarida raketa-artilleriya ta'minlanish bor imkoniyatlarini ishga solishi kerak. Xalq ta'lim xizmatida hisobga yuritiluvchi hamda tibbiy ta'minot buyumlarini saqlash Toshkent shahridan boshqa biron bir viloyatlarda talab darajasida tashkil etilmagan. Qurol-yarog' saqlanadigan xonalarga o'rnatilgan xavfsizlik signallari yagona ishlash tartibiga ega emas. Xavfsizlik tizimini ulash uchun ehtiyoj zaruratiga aylangan mahalliy va davlat byudjeti hisobidan mablag' ajratish masalasi muammoligicha qolmoqda.

Shuningdek, qurol-yarog' va boshqa turdagi buyumlarni saqlash xonasining jihozlanishi belgilangan talablarga javob bermaydi. Gipsokarton, vitrinali yoki boshqa tuzilishi kapital bo'lmagan xonalarda qurol-yarog' va boshqa turdagi buyumlarni saqlash holatlari mavjud. Ayrim eshiklar yaxlit temirdan yasalmaganligi va undan 2 ta ichki qulf yo'qligi, xona derazalari dekorativ temir panjalar bilan mustahkam himoyalanganligi, birinchi va ikkinchi rubejlarda qo'riqlash tashvishgoh uskunalar bilan jihozlamaganligi, seyf va temirli javonlar mustahkam, polga yoki devorga qotirilmaganligi hamda 2 ta mustahkam qulfga ega emasligi holatlari kuzatiladi.

Hatto ayrim umumta'lim maktablarida ta'lim muassasi rahbarinig buyrug'i bilan ajratilgan qurol-yarog'lar va boshqa xavfli buyumlar maketlarining ishonchli saqlanishiga, hisobini yuritishga hamda ushbu buyumlarni saqlash xonasining belgilangan minimal talablarga javob berishi yuzasidan ta'lim muassasasining mas'uli tayinlanmagan. Fuqoro muhofazasi bo'limi bo'yicha kimyoviy himoya vositalari, o'quv jihozlari va ashyolari bilan ta'minlanmagan. Ta'lim berish jaryonini sifatli va texnik vositalar yordamida o'tkazish uchun jihozlar yetishmovchiligi mavjud. Axborot-kommunikatsiya texnikalari, video proektor, ekran va boshqa texnik vositalar bilan to'liq ta'minlanmagan. "Sinflar soni buyicha kategoriyalash va stavkalarini belgilash"da haqiqiy holat to'laligicha o'z ifodasini topmagan.

Hozirgi axborot makonidagi qarama-qarshilik, ayniqsa yosh avlodning ongi va qalbi uchun kurash kuchaygan sharoitda harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyaning o'rni va ahamiyati tobora ortib bormoqda. "Chaqiruvga qadar boshlang'ich tayyorgarlik" fanini 2 soatdan 1 soatga kamaytirilganligi o'quvchilarga normativ-huquqiy hujjatlarning mazmun-mohiyatini keng va atroflicha tushuntirishga, ularda vatanparvarlik tuyg'ularini shakllantirishda haftalik soatlari miqdor jihatdan kamlik qilmoqda. Ushbu va yuqorida bayon etilgan muammolarni bataraf etish hamda yoshlarni vatanparvarlik ruhida tayyorlash yo'nalishlarini takomillashtirish lozim. Bunda:

1. Xalq ta'limi muassasalarining Mudofaa bo'limlari bilan hamkorlik rejalarini qayta ko'rib chiqish va rejani bajarish yuzasidan xalq deputatlari mahalliy Kengash deputatlarining nazoratini o'rnatish;

2. Davriy faoliyat nuqtai nazaridan vatanparvarlik ruhida yoshlarni tayyorlash bo'yicha direktor o'rinbosari - harbiy chaqiriqqacha tayyorgarlik rahbari lavozimi kategoriyasi stavkalarini qaytadan ko'rib chiqish;

3. Tegishli vakolatli idoralar tomonidan maktablardagi chaqiruvga qadar boshlang'ich tayyorgarlik fanining o'quv-moddiy bazasi va ko'rgazmali qurollar bilan ta'minlash yuzasidan maqsadli moliyalashtirishni joriy etish;

4. Umumiy o'rta ta'lim maktablarida saflanish maydonlarini tashkil etish, tirlar ochish hamda ko'rgazmali qurollarni sotib olish uchun mahalliy byudjetdan mablag' ajratish;
5. Harbiy okrugini jangovar tayorgarlik bo'limining yillik rejasiga o'quvchilar uchun dala o'quv mashg'ulotlarini tashkil etishni kiritish hamda o'quvchilarni olib borish va olib kelish uchun texnikalar, harbiy kiyim boshlar, oziq-ovqat bilan ta'minlash vazifalarini yuklash;
6. Hamkorlik kelishuv asosida maktabga birlashtirilgan harbiy qismda oyda bir marta elektron o'q otish joyida o'quvchilarning elektron o'q otishlariga ruxsat berish amaliyoti doirasini kengaytirish kerak.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Axatov, S. A., & Akhmatkulov, U. M. (2021). Basics of pre-prescription military training subject. *ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal*, 11(8), 441-447.
2. Saidov, I. M., Axmatqulov, U. M., & Abdullayev, B. T. (2020). OMMAVIY VA INTERNET AXBOROT RESURLARINING YOSHLARDA VATANGA SODIQLIK TUYG'ULARINI SHAKLLANTIRISHDAGI BOG'LIQLIKLAR. *Academic research in educational sciences*, (4), 199-203.
3. Собиров, О. Ф., & Ахмадқулов, У. М. (2019). СОВРЕМЕННЫЕ ИНФОРМАЦИОННЫЕ И ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ТЕХНОЛОГИИ. *Мировая наука*, (11), 306-308.